

แหล่งเรียนรู้ เรื่องหมูๆ

ชื่อแหล่งเรียนรู้ : การเลี้ยงหมู

1. ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนบ้านบึงทับแตรงได้เข้าโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการมีรายได้ของนักเรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะชีวิตให้ผู้เรียน สามารถนำไปต่อยอดแหล่งเรียนรู้เรื่อง การเลี้ยงหมูได้

นางลมัย ไพโรจน์ ผู้ประกอบอาชีพ “เลี้ยงหมู” กล่าวว่า หมูเป็นสัตว์เลี้ยงที่ให้เนื้อ สำหรับมนุษย์ใช้บริโภคที่สำคัญมาก และมีการเลี้ยงกันอยู่ทั่วไป ดูแลง่าย กินอาหารได้สารพัด ขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว แต่การเลี้ยงหมูในยุคปัจจุบัน นับว่ามีความเสี่ยงสูงมาก เนื่องจากวิธีการเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะเชิงการค้า ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะอาหารซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้นำมาจากภายในท้องถิ่น รวมทั้งวัตถุดิบบางส่วนก็เป็นสารเคมีซึ่งไม่เป็นผลดีนักต่อผู้บริโภค รวมถึงมีโรคระบาดในหมู จึงส่งผลให้น้ำมันหมูมีราคาที่สูงขึ้น

2. จุดเด่น/จุดน่าสนใจ

- 2.1 เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 มีกิจกรรมสอนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงหมู

3. เจ้าของ

นางลมัย ไพโรจน์

4. ประเภทแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

5. ที่อยู่

ม.3 ต.บึงทับแตรง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร

6. วัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้

6.1 เพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนทางด้านเกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ พลังงานทดแทน และการปศุสัตว์โดยมีแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานการเรียนรู้

6.2 เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ ยั่งยืน ภายใต้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

7. กลุ่มผู้ใช้บริการ

7.1 เด็ก และเยาวชน

7.2 นักเรียน นักศึกษา

7.2 ประชาชนทั่วไป

8. ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้

8.1 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เด็ก และเยาวชนได้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่
อัตรภาพ ไม่อดอยาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้

8.2 เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ สร้างความเข้มแข็ง เสริมสร้างทักษะการประกอบอาชีพ มีรายได้
ช่วยลดการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก

9. ภาศึเครือข่ายที่สนับสนุน

9.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทับแรต

9.2 กำนันตำบลบึงทับแรต

9.3 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลบึงทับแรต

9.4 ปศุศัตรอำเภอลานกระบือ

ใบความรู้กิจกรรมที่ 1 แหล่งเรียนรู้ เรื่อง การเลี้ยงหมู

ฐานที่ 1 เรื่อง เรียนรู้เรื่องหมูๆ	(คลิป, ใบความรู้, ใบงาน, เฉลย)
ฐานที่ 2 เรื่อง การเลี้ยง การผสมพันธุ์ และโรงเรือน	(คลิป, ใบความรู้, ใบงาน, เฉลย)
ฐานที่ 3 เรื่อง โรคสุกร และการดูแลรักษา	(คลิป, ใบความรู้, ใบงาน, เฉลย)

จัดทำแบบการอ่าน/เขียน/คิดเลข

- 1.ข้อสอบก่อนเรียน/หลังเรียน 20 ข้อ
- 2.แบบบันทึกการอ่าน(ภาษาไทย) -อ่านออกเสียง 25 คำ
(ใบงาน) -การอ่านจับใจความ
- 3.แบบบันทึกการอ่าน(ภาษาอังกฤษ) -อ่านออกเสียง 10 คำ
(ใบงาน)
- 4.แบบบันทึกการคิดเลข -โจทย์ปัญหา 10 ข้อ

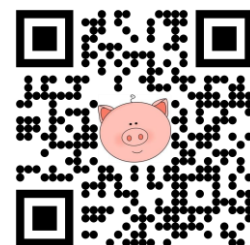

ฐานที่ 2

การเลี้ยง การผสมพันธุ์ และโรงเรือน

ใบความรู้

การเลี้ยงและการดูแลหมู

การเลี้ยงหมูจะประสบความสำเร็จ ถ้าเอาใจใส่เรื่องการเลี้ยง และการดูแลหมูอย่างถูกต้อง แม้ผู้เลี้ยงจะมีหมูพันธุ์ดีก็ตาม แต่ถ้าละเลยในสิ่งเหล่านี้แล้ว ปัญหาต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นได้ เช่น พ่อหมูผสมไม่เก่ง ผสมติดน้อย แม่หมุคลอดลูกยาก ลูกหมูป่วยเป็นโรคท้องเสีย และมีอัตราการตายสูง เป็นต้น

การเลี้ยงและการดูแลหมูพ่อพันธุ์

หมูตัวผู้ที่จะนำมาใช้ผสมพันธุ์ได้ดี ควรมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มีขนาดและอายุที่พอเหมาะ เพื่อให้สามารถผลิตน้ำเชื้อที่มีคุณภาพดีพอเพียง มีผลทำให้การผสมติดสูง และได้จำนวนลูกมากเป็นปกติ มีอายุราว 8 เดือน และมีน้ำหนักประมาณ 80 – 90 กิโลกรัม สำหรับหมูพ่อพันธุ์ต่างประเทศ ควรมีน้ำหนักราว 115 กิโลกรัม

การเลี้ยงหมูพ่อพันธุ์ ปกติให้อาหารวันละมือ พ่อพันธุ์ที่มีน้ำหนักมากเกินไปหรืออ้วน ควรให้ออกกำลังบ้าง หรือลดอาหาร และให้อาหารหยาบมากขึ้น หมูพ่อพันธุ์ถ้าได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากผู้เลี้ยง จะสามารถใช้งานได้หลายปี โดยไม่มีข้อบกพร่อง ดังนั้น หลังจากฤดูผสมพันธุ์ ควรจะให้ตัวผู้ได้พักผ่อน และออกกำลังกาย โดยปล่อยในทุ่งหญ้า

การเลี้ยงและการดูแลหมูแม่พันธุ์

หมูสาวเจริญเติบโตในลักษณะเช่นเดียวกับหมูหนุ่ม เมื่อมีอายุมากขึ้น ปริมาณของไข่ที่ตกจากรังไข่จะเพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณลูกที่คลอดมีจำนวนมาก จนกระทั่งแม่หมูมีอายุประมาณ 15 เดือน ปริมาณไข่ที่ตกก็จะคงที่ โดยปกติจะผสมพันธุ์หมูสาว เมื่อมีอายุได้ราว 7 – 8 เดือน หรือน้ำหนักราว 110 – 115 กิโลกรัม (สำหรับหมูพันธุ์พื้นเมืองประมาณ 80 – 90 กิโลกรัม ขึ้นอยู่กับชนิดของหมูพันธุ์พื้นเมืองด้วย) การผสมพันธุ์แม่หมูที่มีขนาดเล็ก หรือมีอายุน้อยอยู่ จะทำให้อายุการใช้งานของแม่หมูตัวนั้นสั้นลง และจำนวนลูกที่ได้ก็น้อยด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการตกไข่จากรังไข่น้อย

การผสมพันธุ์แม่หมู ควรกะเวลาให้พอดี กับระยะการตกไข่ เพราะจะทำให้ได้ผลดีกว่าการผสมในเวลาอื่น แม่หมูส่วนใหญ่จะกลับเป็นสัด อีกภายใน 3 – 7 วัน หลังการหย่านม แม่หมู แสดงการเป็นสัดนานประมาณ 48 – 72 ชั่วโมง (หมูสาวนานประมาณ 36 – 60 ชั่วโมง) การตกไข่เกิดขึ้นประมาณช่วงกลางๆ ของการเป็นสัด แต่ไข่จะไม่ตกพร้อมกันทีเดียวทั้งหมด การผสมหมูสาว หรือแม่หมูควรผสมซ้ำ หรือผสมครั้งที่สอง โดยทิ้งระยะให้ห่างจากครั้งที่หนึ่งประมาณ 12 ชั่วโมง เป็นอย่างน้อย ปกติการผสมพันธุ์หมูมักทำในตอนเช้าและเย็น เพราะอากาศไม่ร้อน ไม่ควรผสมพันธุ์หมูขณะที่ป่วย หรือหลังการฉีดยาวัคซีนใหม่ๆ วิธีดังกล่าวนี้จะช่วยให้การผสมพันธุ์ได้ผลดีขึ้น และเพิ่มลูกต่อครอกให้มากขึ้น

การผสมพันธุ์ มี 2 วิธี

1. ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ โดยใช้พ่อพันธุ์ผสมกับแม่พันธุ์ ในอัตราส่วน 1:10 พ่อพันธุ์สามารถใช้ผสมพันธุ์จนถึงอายุ 3 – 4 ปี ขบวนการที่พ่อพันธุ์ขึ้นทับและผสมตัวเมียใช้เวลา 3 – 20 นาที จะมีสูกิจออกมาประมาณ 250 ซีซี หรือระหว่าง 100 – 500 ซีซี

2. ผสมเทียม โดยการฉีดน้ำเชื้ออสุจิตัวผู้เข้าอวัยวะเพศเมียในขณะที่ตัวเมียเป็นสัดเต็มที่ ในปัจจุบันฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ และขนาดกลางนิยมใช้การผสมเทียมมาก เนื่องจากมีข้อดีหลายข้อ เช่น ได้พ่อพันธุ์ที่มีคุณภาพ ประหยัดค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงพ่อพันธุ์ ผสมเทียมใช้พ่อพันธุ์กับแม่พันธุ์ในอัตรา 1:50 และเกษตรกรรายย่อยสามารถทำการผสมเทียมเองได้ มีวิธีง่าย และสะดวก

การเลี้ยงดูแม่หมูช่วงระยะคลอด

ช่วงระยะก่อนคลอด ระหว่างคลอด และ ระยะ 2 - 3 วัน ของการให้นม เป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก ช่วงหนึ่งของการเลี้ยงดูหมู ถ้าการเลี้ยงดูในระหว่างช่วงนี้ไม่ดีพอ ก็จะมีสูญเสียลูกหมูไป โดยไม่จำเป็น การเลี้ยงดูแม่หมูก่อนคลอดควรปฏิบัติ ดังนี้

1. การทำความสะอาดคอกคลอด ก่อนที่จะนำแม่หมูเข้าคอกคลอด ประมาณหนึ่งสัปดาห์ เพื่อลดโอกาสที่โรคและพยาธิจะติดต่อถึงลูกได้มาก การทำความสะอาดคอกคลอด จะใช้ผงซักฟอกหรือโซดาไฟล้างก็ได้ แล้วใช้น้ำสะอาดล้างให้ทั่วอีกครั้ง เมื่อคอกแห้งแล้ว จึงใช้ยาฆ่าเชื้อโรคชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ เจือจางตามคำแนะนำ แล้วพ่นให้ทั่วบริเวณคอก

2. การถ่ายพยาธิแม่หมู ก่อนถึงกำหนดคลอด 7 – 14 วัน

3. การทำความสะอาดแม่หมู ปกติทั้งแม่หมู จะอ้วนท้องนานประมาณ 114 วัน เมื่ออ้วนท้องได้ 109 วัน ควรย้ายหมูเหล่านั้นไป ยังคอกคลอด อาบน้ำด้วยสบู่ ใช้แปรงที่มีขนแข็ง ถูให้ทั่วบริเวณร่างกาย โดยเฉพาะตามพื้นท้อง ลำตัว และบริเวณเต้านม วิธีนี้จะกำจัดไข่พยาธิ

4. การให้อาหารและน้ำแม่หมู อาหารที่ให้แม่หมูในช่วงก่อนคลอดนี้ ควรจะเป็นอาหารช่วยระบายอย่างอ่อนๆ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอาการท้องผูกของแม่หมู ช่วงนี้ผู้เลี้ยงอาจเพิ่มอาหารที่มีเยื่อใยสูงลงในอาหารแม่หมูได้ รำข้าว หรือจะให้หญ้าสด เช่น หญ้าขน ก็ได้

5. การจัดเตรียมวัสดุรองรับสำหรับลูกหมู ควรจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ฟางข้าว หญ้าแห้ง หรือกระสอบที่สะอาดและแห้งช่วยให้ความอบอุ่นแก่ลูกหมูอีกด้วย

6. การจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฐมพยาบาลลูกหมู ที่คลอดออกมา เครื่องมือเครื่องใช้ที่ต้องเตรียมไว้ระหว่างหมูกำลังคลอด มีดังนี้

6.1 ผ้าแห้งที่สะอาด 2 - 3 ผืน สำหรับเช็ดตัวลูกหมูที่คลอดออกมาใหม่ๆ

6.2 คีม สำหรับตัดเชิ้วและหางลูกหมู

6.3 ด้ายผูกสายสะดือ

7. การให้อาหารแม่หมู ถ้าเป็นไปได้ช่วงก่อนและหลังคลอด 12 ชั่วโมง ไม่ต้องให้อาหารเลย นอกจากน้ำสะอาดอย่างเดียว

8. การช่วยเหลือลูกหมู เมื่อคลอด ลูกหมูเมื่อคลอดออกมาใหม่ๆ ควรจะช่วยให้ทำความสะอาดเช็ดร่างกายลูกหมูให้แห้งด้วยผ้าแห้งที่สะอาด เอาเยื่อบางๆ ที่ห่อหุ้มตัวลูกหมูออก โดยเฉพาะเยื่อที่หุ้มส่วนจมูกและปาก ควรเช็ด และล้างเสมหะออกจากปากเสียก่อนโดยเร็ว หลังคลอดไม่ควรขังลูกหมูไว้ ควรปล่อยให้กินนมได้เลย นำนมแม่เมื่อแรกคลอด (colostrum) นี้ มีประโยชน์ต่อลูกหมูมาก และจะมีอยู่เพียง 2 - 3 วันหลังคลอดเท่านั้น

การเลี้ยงและการดูแลลูกหมูหลังคลอดไปจนถึงหย่านม

การเลี้ยง และการดูแลลูกหมู ตั้งแต่หลังคลอด ไปจนถึงหย่านม นับได้ว่า เป็นช่วงที่มีความยุ่งยากมากกว่าช่วงอื่นๆ เป็นช่วงที่มีการสูญเสียลูกหมูมากที่สุด โดยเฉลี่ยประมาณ 2 ตัวต่อครอก ซึ่งอาจเกิดเนื่องจากถูกแม่ทับตาย ท้องร่วงอย่างแรง อดอาหาร โลหิตจาง และเสียเลือดมากทางสายสะดือเมื่อคลอด อย่างไรก็ตามการสูญเสียลูกหมูในช่วงนี้ ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการดูแลไม่ดี มากกว่าสาเหตุอื่นๆ ดังนั้น เพื่อลดการสูญเสีย ลูกหมูในช่วงนี้ ผู้เลี้ยงควรเตรียมการดูแลลูกหมู ดังนี้

1. การให้ความอบอุ่น หมูที่มีอายุต่ำกว่า 3 วัน หากลูกหมูแรกเกิดที่ถูกความหนาวเย็นมากๆ หรือเป็นเวลานานๆ อุณหภูมิของร่างกายจะลดลง จะเป็นผลให้ลูกหมูตัวนั้นตายได้

2. การป้องกันลมโกรก ไม่ควรปล่อยให้ลูกหมูถูกลมโกรก เพราะจะทำให้ลูกหมูเจ็บป่วยได้ง่าย บริเวณสำหรับลูกหมู

แรกคลอดหลบร้อน ควรมีที่กำบังลม และคอกลูกหมูก็ไม่ควรปิดทึบ เพราะจะทำให้อากาศถ่ายเทไม่สะดวก อาจทำให้เกิดเชื้อโรค ลูกหมูจะเจ็บป่วยได้ง่ายเช่นกัน

3. การรักษาความสะอาดคอกอยู่เป็นประจำ พื้นคอกตลอดจนบริเวณที่ลูกหมูนอน ควรจะแห้งและสะอาดอยู่เสมอ

4. การตัดสายสะดือ ก่อนอื่นควรมัดสายสะดือ เพื่อป้องกันเลือดออกหลังตัด ควรตัดให้เหลือสายสะดือยาวประมาณ 3 – 4 เซนติเมตร เมื่อลูกหมูขึ้นขึ้นสายสะดือจะได้ไม่ติดพื้นคอก เช็ดแผลที่ตัดด้วยทิงเจอร์ไอโอดีน

5. การตัดฟันและการตัดหาง ควรตัดภายหลังที่ลูกหมูคลอดได้ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง การตัดฟันและหางนี้ ควรทำพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการจับต้องลูกหมูหลายๆ ครั้ง การตัดฟัน ลูกหมูแรกคลอดมีฟันที่แหลมคมอยู่ 4 คู่ 2 คู่อยู่ที่ขากรรไกรบน อีก 2 คู่อยู่ที่ขากรรไกรล่าง ฟัน 4 คู่นี้ไม่มีประโยชน์ต่อลูกหมู แต่จะทำให้ระคายเคืองต่อเต้านมแม่ ขณะที่ลูกหมูดูดนม จึงควรตัดให้เรียบสั้นหลังคลอด

การตัดหาง ปัญหาเรื่องลูกหมูกัดหางกัน มักจะเนื่องมาจากการเลี้ยงหมูแบบขังคอก และเลี้ยงไว้คอกละจำนวนมาก ผู้เลี้ยงอาจจะตัดหางลูกหมูทิ้งเสียตั้งแต่ยังเล็กก็ได้ ควรตัดให้เหลือ เพียง 1/4 นิ้ว ไม่ควรทำกับหมูที่โตแล้ว

6. การป้องกันโรคโลหิตจาง เพราะลูกหมูมีความต้องการธาตุเหล็กมากกว่าที่ได้รับจากน้ำนมแม่ เนื่องจากลูกหมูมีการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว ผู้เลี้ยงควรฉีดธาตุเหล็กให้ลูกหมูประมาณ 2 ครั้ง เมื่อลูกหมูอายุได้ 3 วัน ครั้งถัดไปเมื่อลูกหมูมีอายุได้ 2 -3 สัปดาห์

7. การตอนลูกหมูตัวผู้ ลูกหมูตัวผู้ที่ไม่เก็บไว้ทำพันธุ์จะตอนเมื่ออายุเท่าใดก็ได้ แต่ที่เหมาะสมคือเมื่ออายุได้ 2 หรือ 3 สัปดาห์ ในช่วงนี้อันตรายจากการตอนมีน้อยกว่าช่วงที่ลูกหมูโตแล้ว เพราะจับลูกหมูได้ง่ายกว่า และแผลก็จะหายเร็วกว่าด้วย

8. การหัดให้กินอาหารแห้ง ก่อนลูกหมูหย่านมอย่างสมบูรณ์ เมื่อลูกหมูมีอายุได้ 1 หรือ 2 สัปดาห์ ควรหัดให้กินอาหารบ้าง ลูกหมูที่เคยหัดให้กินอาหารตั้งแต่เล็ก โดยทั่วไปเมื่อหย่านม จะเรียนรู้การกินอาหารได้เร็วกว่าพวกที่ไม่เคยหัดเลย

การเลี้ยงดูลูกหมูหลังหย่านม

การหย่านมลูกหมูจะเร็วหรือช้าขึ้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลูกหมูแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เลี้ยง และคุณภาพของอาหารที่ใช้เลี้ยงลูกหมูด้วย ผู้เลี้ยงหมูในบ้านเรานิยมหย่านมลูกหมูที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 สัปดาห์ ลูกหมูที่หย่านมเมื่ออายุน้อย หรือน้ำหนักตัวน้อย มักจะอ่อนแอ และถ้าการเลี้ยงดูไม่ดีพอ อาจทำให้ลูกหมูแคะแกร็น หรืออาจถึงตายได้ การเลี้ยงดูลูกหมูในระยะนี้จึงควรปฏิบัติดังนี้

1. การหย่านมลูกหมู ให้ถือน้ำหนักเป็นเกณฑ์ ลูกหมูควรมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 5 กิโลกรัม เมื่อหย่านม และไม่ควรชั่งลูกหมูที่มีขนาดและน้ำหนักใกล้เคียงกันเกินกว่า 20 ตัวไว้ในคอกเดียวกัน (ขึ้นอยู่กับขนาดของคอกด้วย) เนื่องจากคอกจะสกปรกมาก และบางตัวก็กินอาหารไม่ทันตัวอื่นๆ

2. การรักษาความสะอาด เนื่องจากลูกหมูในช่วงนี้เป็นโรคได้ง่าย ความสะอาดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรระวังให้มาก รางอาหาร รางน้ำ ตลอดจนคอกหมูต้องสะอาดอยู่เสมอ พื้นคอกไม่ควรปล่อยให้เปียกแฉะ ดังนั้นคอกต้องมีการถ่ายเทอากาศได้ดี แต่ต้องไม่โกรกตัวลูกหมูมากนัก

3. การให้อาหารและน้ำ ควรให้อาหาร ลูกหมูบ่อยๆ ครั้งละน้อยๆ จะช่วยให้ลูกหมูกินอาหารได้มากขึ้น น้ำสะอาดต้องมีให้ลูกหมูได้กินตลอดเวลา การขาดน้ำ จะทำให้ลูกหมูกินอาหารน้อยลง หรือไม่กินอาหารเลย

4. การถ่ายพยาธิ หลังจากลูกหมูหย่านมได้ราว 2 - 3 สัปดาห์ ควรให้ลูกหมูกินยาถ่ายพยาธิ ลูกหมูที่พบว่า มีพยาธิควรถ่ายซ้ำอีกครั้ง

5. การฉีดวัคซีน หลังจากลูกหมูหย่านมแล้ว ราว 3 – 4 สัปดาห์ขึ้นไป ผู้เลี้ยงสามารถฉีดวัคซีนให้กับลูกหมูได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลูกหมู และควรฉีดวัคซีนกับลูกหมูที่สมบูรณ์เท่านั้น ลูกหมูหลังฉีดวัคซีนแล้ว อาจมีอาการไข้ได้ จึงไม่ควรเอาน้ำรดตัวลูกหมู

การตอนไม่ควรทำในช่วงเดียวกับการฉีดวัคซีน ควรตอนก่อนการฉีดวัคซีนอย่างน้อย ไม่ต่ำกว่า 10 วัน หรือหลังการฉีดวัคซีนประมาณ สัปดาห์ 1 เดือน

อาหาร

เนื่องจากการเลี้ยงหมูในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย และเป็นการค้ามากขึ้น มีการนำเข้าหมูพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาเลี้ยง หรือผสมกับหมูพันธุ์พื้นเมืองกันอย่างกว้างขวาง หมูพันธุ์ต่างประเทศนี้มีความต้องการสารอาหารมากกว่าหมูพันธุ์พื้นเมืองของไทย อาหารที่ใช้เลี้ยงจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากการที่เคยเลี้ยงด้วยหยวกกล้วย รำ

หรือเศษอาหารต่างๆ ก็เปลี่ยนมาใช้อาหารผสมที่มีคุณค่าอาหารมากขึ้น เพื่อให้หมูได้รับสารอาหารเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย หมูจะได้เจริญเติบโตเร็วขึ้น อาหารผสมที่ใช้ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย วัตถุดิบอาหารสัตว์ชนิดต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลพลอยได้จากการบริโภคของคน เช่น ปลายข้าว รำละเอียด และกากถั่วเหลือง เป็นต้น นำมาประกอบกันในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน แล้วแต่ขนาดและอายุของหมู เพื่อให้ได้คุณค่าอาหารครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ดังนี้

1. **น้ำ** เป็นสิ่งจำเป็นต่อคนและสัตว์ทุกชนิด น้ำเป็นตัวช่วยปรับอุณหภูมิภายในร่างกายให้คงที่ ช่วยขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย และช่วยในกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย หมูต้องการน้ำอย่างมาก เพราะหมูมีชั้นไขมันอยู่ติดกับผิวหนัง ทำให้ยากต่อการระบายความร้อน จึง ต้องใช้น้ำเป็นตัวช่วยระบายความร้อน ถ้าหากหมูขาดน้ำเพียงครึ่งวัน จะมีอาการหอบ และถ้าขาดน้ำเป็นเวลานาน หมูอาจช็อกตายได้

2. **คาร์โบไฮเดรต** เป็นแหล่งให้พลังงาน และจะนำไปใช้ในกระบวนการต่างๆ เพื่อการเจริญเติบโตของหมู อาหารประเภทนี้ส่วนใหญ่คือ แป้งและน้ำตาล ผลผลิตที่นิยมใช้เป็นอาหารสัตว์ ได้แก่ ปลายข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และมันสำปะหลัง เป็นต้น วัตถุดิบเหล่านี้มีราคาถูก เพราะมีระดับโปรตีนต่ำ แต่ใช้ในสูตรอาหารในปริมาณมาก

3. **โปรตีน** เป็นสารอาหารที่มีความสำคัญมาก เพราะร่างกายต้องการโปรตีน เพื่อใช้ในการเจริญเติบโต และการสร้างเนื้อเยื่อต่างๆ เป็นต้น ถ้าสัตว์ขาดสารอาหารนี้แล้ว จะทำให้สัตว์แคระแกร็น โตช้า และสุขภาพอ่อนแอ วัตถุดิบประเภทนี้ ได้แก่ กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง กากงา ปลาป่น ฯลฯ เป็นต้น โดยทั่วไปมีราคาแพงและคุณภาพไม่แน่นอน

4. **ไขมัน** เป็นแหล่งให้พลังงาน และให้กรดไขมันชนิดต่างๆ ซึ่งปกติในวัตถุดิบอาหารสัตว์ ส่วนใหญ่มีไขมันเป็นส่วนประกอบ ในปริมาณที่แตกต่างกันอยู่แล้ว แต่ถ้าอาหารผสมนั้นขาดพลังงานแล้ว จะเสริมด้วยแหล่งไขมัน ซึ่งมีทั้งไขมันจากพืช เช่น น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันรำ หรือไขมันจากสัตว์ เช่น ไขวัว น้ำมันหมู เป็นต้น

5. **วิตามินและแร่ธาตุ** ร่างกายหมูมีความต้องการวิตามิน และแร่ธาตุในปริมาณน้อย แต่มีความจำเป็นต่อร่างกายมาก เพราะกระบวนการต่างๆ ภายในร่างกาย จำเป็นต้องใช้ทั้งวิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ ร่วมด้วย วิตามินที่มีความจำเป็นต่อหมูแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

5.1 วิตามินที่ละลายในไขมัน เช่น วิตามินเอ ดี อี และเค

5.2 วิตามินที่ละลายในน้ำ ได้แก่ วิตามินบีต่างๆ

ส่วนแร่ธาตุที่มีความจำเป็นต่อร่างกายได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม โซเดียม แมกนีเซียม เหล็ก ทองแดง และสังกะสี เป็นต้น โดยปกติแล้วในวัตถุดิบต่างๆ จะมีวิตามิน และแร่ธาตุอยู่แล้ว แต่อาจไม่เพียงพอ หรืออยู่ในสภาพที่หมักนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ดังนั้น จึงนิยมเสริมวิตามิน และแร่ธาตุสำเร็จรูป ไปในอาหารหมักด้วย เพื่อให้หมูเจริญเติบโต และมีสุขภาพแข็งแรง

โรงเรือน (Housing)

ช่วยป้องกันสภาพภูมิอากาศที่เลวร้าย ช่วยให้สุกรสุขภาพดีขึ้น ดังนั้นก่อนการเลี้ยงต้องเตรียมโรงเรือน และอุปกรณ์ให้พร้อม การเลือกสถานที่สร้างโรงเรือนสะดวกต่อการจัดการเลี้ยงดู สร้างโรงเรือนโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของแต่ละท้องถิ่น ควรศึกษาการสร้างโรงเรือนจากผู้ที่มีประสบการณ์โดยศึกษาทั้งข้อดีและข้อเสีย

ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการเลือกสถานที่สร้างโรงเรือนสุกร

- 1) ไม่อยู่ใกล้แหล่งที่อยู่อาศัยหรือชุมชนมากเกินไป
- 2) บริเวณที่จะสร้างควรเป็นที่ราบ มีการจัดแบ่งทางระบายน้ำกับของเสีย
- 3) ควรเป็นสถานที่ที่มีแหล่งน้ำสะอาด
- 4) มีการคมนาคมขนส่งสะดวก

ลักษณะของโรงเรือน

1. ระบบเปิด คือ โรงเรือนที่ควบคุมสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติ และอุณหภูมิจะแปรไปตามสภาพอากาศรอบโรงเรือน

2. ระบบปิด คือ โรงเรือนที่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของสุกร ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศและแสงสว่าง สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้ ราคาลงทุนครั้งแรกค่อนข้างสูง แต่คุ้มกับหมูที่เลี้ยงง่ายและเติบโตเร็ว

โรงเรือนระบบเปิด

โรงเรือนระบบปิด

วิธีป้องกันกำจัดกลิ่น และของเสียจากฟาร์ม

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาผลกระทบจากฟาร์มเลี้ยงไก่เคียง ตลอดจนการระบายน้ำเสียจากฟาร์มลงสู่แม่น้ำ ผู้เลี้ยงจึงต้องคำนึงถึงการป้องกัน กำจัดกลิ่น ดังนี้

1. บ่อไบโอแก๊ส สร้างเพื่อเก็บมูล และพลังงานจากบ่อไปเปลี่ยนเป็นพลังงานไฟฟ้าใช้ประโยชน์ในฟาร์มต่อ

2. บ่อบำบัดน้ำเสีย บ่อดกตะกอน บ่อหมักและบ่อฝั ง จะช่วยลดความสกปรกและลดกลิ่นเน่าของมูลลง

3. บ่อเกรอะ กรณีผู้เลี้ยงรายย่อย ไม่สามารถสร้างบ่อไบโอแก๊ส และบ่อบำบัดได้ ต้องสร้างบ่อเกรอะ 2 บ่อ เพื่อระบายของเหลว

4. การใช้จุลินทรีย์ เช่น สาร E.M. (Effective Microorganisms) ราดพ่นตามโรงเรือน ตามกองมูล หรือราดตามบ่อน้ำเสีย จะช่วยลดกลิ่นในฟาร์มได้

บ่อไบโอแก๊ส

บ่อบำบัดน้ำเสีย

บ่อเกรอะ

จุลินทรีย์

ที่มา : <https://www.saranukromthai.or.th/>
<https://sites.google.com/site/karleiyngsukrdoyphimphilayphpr/>

ใบงาน

การเลี้ยง การผสมพันธุ์ และโรงเรือน

ชื่อ ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และตอบคำถามมาโดยสังเขป

1. การผสมพันธุ์หมู มีกี่วิธี แต่ละวิธีต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. เพราะเหตุใดจึงควรตัดฟัน และหางของลูกหมู

.....

.....

.....

.....

3. การสร้างโรงเรือนสุกร ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

.....

.....

.....

